

11. Eski Türk Dili Ana Bilim Dalı Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelemesi¹

Bekir BAŞALAN²

APA: Başalan, B. (2025). Eski Türk Dili Ana Bilim Dalı Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (46), 158-172. **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15711216>

Öz

Bu çalışma, 1986-2025 yılları arasında Türkiye'deki üniversitelerde yapılan Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki lisansüstü tezlerin sistematik olarak incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın evrenini, Türkiye'de eski Türkçe alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Örneklem seçilmeden, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tez veri tabanından ulaşılan Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki tüm Türkçe tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmada YÖK tez veri tabanından " Kıpçak Türkçesi, Çağatay Türkçesi, Doğu Türkçesi, Harezmi Türkçesi, Karahanlı Türkçesi, Uygur Türkçesi,Orhun Türkçesi" anahtar kelimesiyle tarama yapılarak erişilen tam metin Türkçe tezler incelenmiştir. Elde edilen veriler, frekans analizi ve yüzdelik dilimler kullanılarak sayısal ve görsel olarak sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, tez üretiminin 2019, 2023 ve 2024 yıllarında en yüksek düzeye ulaştığı tespit edilmiştir. Marmara Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi, bu alanda en fazla tez üreten üniversiteler olarak dikkat çekmiştir. Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki araştırmaların büyük oranda Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalında yoğunlaştığını ve bu alanda yapılan tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, Kıpçak Türkçesi, Çağatay Türkçesi ve Doğu Türkçesi gibi dilsel alanların araştırma açısından en fazla tercih edilen konular olduğu gözlemlenmiştir. Buna karşın, Harezmi Türkçesi ve Orhun Türkçesi gibi alanlarda yapılan araştırma ve incelemeye yönelik tez sayısının sınırlı kaldığı ve bu alanlarda yapılacak araştırmaların artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Eski Türk Dili anabilim dalı, Sistematik literatür taraması, Lisansüstü tezler

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin / Oran: %2
Etik Şikayeti: editor@rumelide.com
Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 15.05.2025-**Kabul Tarihi:** 21.06.2025-**Yayın Tarihi:** 22.06.2025; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15711216>
Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
² Dr. Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı / PhD Student, Erciyes University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Turkish Language Division (Kayseri, Türkiye) **eposta:** bekir_basalan@hotmail.com **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0003-3317-6582> **ROR ID:** <https://ror.org/019jds967>, **ISNI:** 0000 0004 0386 1930, **Crossref Funder ID:** 100019891

Department of Old Turkish Language Sistematic Review of Postgraduate Theses³

Abstract

This study aims to systematically examine the postgraduate theses in the field of Old Turkish Language conducted in universities in Turkey between 1986 and 2025. The population of the study consists of postgraduate theses in the field of Old Turkish in Turkey. Without selecting a sample, all Turkish theses accessed from the thesis database of the Council of Higher Education (YÖK) were included in the study. In the study, full-text Turkish theses accessed from the YÖK thesis database by searching with the keywords “Kipchak Turkish, Chagatai Turkish, Eastern Turkish, Harezmi Turkish, Karakhanid Turkish, Orkhun Turkish” were analyzed. The data obtained are presented numerically and visually using frequency analysis and percentages. According to the results of the analysis, it was determined that thesis production reached the highest level in 2019, 2023 and 2024. Marmara University and Erciyes University attracted attention as the universities that produced the most theses in this field. It has been revealed that the researches in the field of Old Turkish Language are mostly concentrated in the department of Turkish Language and Literature and that the majority of the theses in this field are at the master's level. In addition, it has been observed that linguistic areas such as Kipchak Turkish, Chagatai Turkish and Eastern Turkish are the most preferred topics in terms of research. On the other hand, it is concluded that the number of theses on dialects such as Khwarezm Turkish and Orkhon Turkish is limited and research in these areas should be increased.

Keywords: Department of Old Turkish Language, Systematic literature review, Graduate theses

³ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Turnitin / Rate: %2

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 15.05.2025-**Acceptance Date:** 21.06.2025-**Publication Date:** 22.06.2025; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.15711216>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Türk dili araştırmaları içinde tarihte kullanılan dillerin sistematik biçimde ele alınması, Türkçenin zaman içindeki evrimini kavramak açısından vazgeçilmezdir. Bu bağlamda, *Eski Türkçe* başlığı altında değerlendirilen metinler, yalnızca dilin fonetik, morfolojik ve sentaktik düzlemlerini değil, aynı zamanda Türk toplumunun tarihî ve kültürel birikimini de yansıtır (Akar, 2005; Ercilasun, 2004). Karahanlı, Harezm, Çağatay, Kıpçak, Doğu ve Orhun Türkçesi gibi tarihte kullanılan diller, Türkçenin gelişim seyri içinde önemli dönemleri temsil etmekte (Özönder, 2002) olup, bu lehçelere dair yapılan akademik araştırmalar, Türk dilinin tarihsel derinliği hakkında kapsamlı bilgiler sunmaktadır.

Orhun Türkçesi, Türk dilinin bilinen en eski yazılı örneklerini barındıran lehçesidir. 8. yüzyılda Göktürkler (Köktürkler) tarafından yazıya geçirilmiş olan Orhun Yazıtları, hem dil hem de tarih açısından eşsiz belgelerdir (Tekin, 2000. Bu dönem Türkçesi, ses bilgisi ve biçim bilgisi bakımından son derece düzenli ve gelişmiş bir yapıya sahiptir. Yazı dili olarak Göktürk alfabesi kullanılmıştır. Dönemin metinleri, bağımsızlık, kahramanlık ve devlet ideolojisi temalarını taşır (Tekin, 2014; Ergin, 1986).

Karahanlı Türkçesi, İlk Müslüman Türk Devleti olan Karahanlılar döneminde (10.–12. yüzyıl) kullanılan yazı dilidir. Bu dönemde Uygur alfabesi kullanılmış olup, Arap harfleri de İslamiyet'in kabulünden sonra yazı sistemine girmiştir. Kutadgu Bilig, Divânü Lugâti't-Türk ve Atabetü'l-Hakâyık gibi metinler bu dönemin temel kaynaklarıdır. Dönemin dili hem halk dili hem de saray edebiyatı özellikleri taşır (Ercilasun, 2004; Timurtaş, 1994).

Harezm Türkçesi, 13. ve 14. yüzyıllarda Harezm bölgesinde (bugünkü Özbekistan–Türkmenistan) kullanılan ve Karahanlı ile Çağatay Türkçesi arasında köprü oluşturan bir yazı dilidir. Hem Karahanlı Türkçesinden hem de sonraki dönemde gelişecek olan Çağatay Türkçesinden izler taşır. Arap harfleriyle yazılmış eserler arasında Nehcü'l-Ferâdis, Muinü'l-Mürîd ve Kısasü'l-Enbiyâ öne çıkar. Harezm Türkçesi, geçiş dönemi özellikleriyle dil tarihi açısından önemli bir dönüm noktasıdır (Kalsın, 2013).

Doğu Türkçesi, Karahanlı, Harezm ve Çağatay Türkçelerini kapsayan genel bir üst başlıktır. Bazı araştırmacılar bu terimi Çağatay Türkçesi öncesi ve sonrası yazı dili evrimi için kullanırken, bazıları için ise sadece bu dönemin lehçelerini ortak ad altında inceleme kolaylığı sağlar. Bu adlandırma, özellikle dilsel sürekliliği ve tarihsel gelişim çizgisini göstermek amacıyla kullanılmaktadır (Korkmaz, 1995).

Çağatay Türkçesi, 15.–19. yüzyıllar arasında Orta Asya'da kullanılmış, klasik edebî Türkçenin en önemli kollarından biridir. Ali Şir Nevai gibi büyük şairler bu dilin en önemli temsilcileridir. Arap harfleriyle yazılmış metinler, hem söz varlığı hem de edebî estetik açısından oldukça zengindir. Bu lehçe, Timur Devleti, Babürler ve diğer Türk-İslam devletlerinde geniş kullanım alanı bulmuştur (Ergin, 1986; Ercilasun, 2004).

Kıpçak Türkçesi, 13.–15. yüzyıllarda Altın Orda, Memlûk ve Kırım coğrafyasında konuşulan yazı dilidir. Codex Cumanicus, Kıpçak Gramerleri, Memlûk Kıpçak sözlükleri gibi çok sayıda sözlük ve dil öğretim kitabı bu lehçeyi temsil eder. Arapça, Farsça ve Latinceyle ilişkili olarak gelişmiş çok dilli metinler bulunmaktadır. Kıpçak Türkçesi, özellikle Türkçenin batı kolunun tarihî yapısını anlamak açısından büyük önem taşır (Clauson, 1981).

Karahanlı, Harezm, Çağatay, Kıpçak, Orhun gibi tarihî Türk dilleri üzerine yapılan akademik çalışmalar, yalnızca Türk dilinin evrimsel seyrini değil, aynı zamanda yazılı edebî geleneğin kodlarını da çözümlemeye yöneliktir (Clauson, 1981; Ergin, 1986). Bu çerçevede yürütülen lisansüstü tezler, hem

alanın bilgi birikimini derinleştirmekte hem de gelecekteki araştırmalara yön verme potansiyeli taşımaktadır.

Ancak bugüne kadar, *Eski Türk Dili anabilim dalı* alanında yapılmış lisansüstü tezlerin sistematik bir analizine dair akademik literatürde kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Gerek Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan kayıtların niceliksel özellikleri, gerekse bu tezlerin hangi üniversite, enstitü, anabilim dalı ya da tarihî lehçe kapsamında yoğunlaştığına ilişkin bütüncül bir değerlendirme eksikliği söz konusudur. Oysa ki, bu türden analizler, alanın güncel üretim eğilimlerini, akademik ilgilerin yoğunlaştığı tematik alanları ve ileride yapılması gereken çalışmaların potansiyel boşluklarını tespit etmeye olanak sağlar.

Bu çalışmanın temel amacı, 1986–2025 yılları arasında Türkiye’de yapılmış Eski Türk Dili anabilim dalı konulu lisansüstü tezleri sistematik biçimde analiz ederek hem akademik eğilimleri hem de tarihî yazı dillerine yönelik yönelimleri belirlemektir. Mevcut literatürde bu tezlerin bütüncül bir incelemesine rastlanmaması, çalışmanın özgünlüğünü artırmakta ve alana önemli bir katkı sunmaktadır. Aynı zamanda bu çalışma, Eski Türk Dili anabilim dalı yazı dillerine ilişkin akademik üretimin yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, konu başlıklarına, tez türlerine ve lehçelere göre dağılımını ortaya koyarak, hem mevcut durumu analiz etmeyi hem de gelecekteki araştırmalar için sistematik bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma hem literatürdeki mevcut boşluğu doldurmayı hem de Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tezlerin bilimsel haritasını çıkararak, alan uzmanları ve lisansüstü araştırmacılar için yön gösterici bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Bu araştırma, sistematik literatür taraması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Sistematik literatür taraması, belirli bir araştırma alanındaki tüm çalışmaları sistematik bir şekilde inceleyerek, alandaki genel eğilimleri, boşlukları ve metodolojik eksiklikleri tespit etmeye yönelik bir yaklaşımdır (Petticrew & Roberts, 2006). Bu çalışma, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tezlerin sistematik olarak incelenmesi hedeflemektedir. Araştırma modelinde, 1986–2025 yılları arasında Türkiye’deki üniversitelerde yapılan Eski Türk Dili anabilim dalı üzerine yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri, belirlenen kategorilerde sistematik olarak analiz edilmiştir.

Sistematik literatür taraması, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki tezlerin farklı yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına ve Türkçe alanlarına göre dağılımını inceleyerek bu alandaki eğilimler ve boşluklar hakkında kapsamlı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu yöntem, alandaki mevcut bilgilerin doğruluğunun ve tutarlılığının değerlendirilmesi için de faydalı bir yaklaşım sunmaktadır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki üniversitelerde 1986–2025 yılları arasında yapılmış olan Eski Türk Dili anabilim dalı başlıklı lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Bu tezlerin verileri Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖK-Tez) veritabanından elde edilmiştir. Araştırmanın kapsamlı ve güncel olmasına özen gösterildiğinden, belirli bir örnekleme yöntemi kullanılmamış ve araştırma kapsamına alınan dönemde ulaşılabilen tüm tezler incelenmiştir. Bu şekilde, araştırma evrenine dahil edilen toplam tez sayısı 161’dir.

Veri toplama sürecinde, Tez İnceleme Formu kullanılmıştır. Aydın (2017) tarafından geliştirilen bu

form, Eski Türk Dili anabilim dalı üzerine yapılmış tezlerin yıl, üniversite, enstitü, Türkçe alanı, anabilim dalı, tez türü gibi kategorilere göre sistematik bir şekilde sınıflandırılmasını sağlar. Formun güvenilirlik testleri içsel ve dışsal olarak yapılmıştır (Aydın, 2017).

Veri toplama sürecinde, YÖK-Tez veritabanı kullanılarak " Kıpçak Türkçesi, Çağatay Türkçesi, Doğu Türkçesi, Harezmi Türkçesi, Karahanlı Türkçesi, Orhun Türkçesi başlığıyla yapılan tezler incelenmiştir. Tüm tezler dijital olarak indirilmiş ve Microsoft Excel ortamına aktarılmıştır. Verilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sağlamak amacıyla, her tez belirlenen kategorilere göre ayrılmış ve kodlanmıştır.

Verilerin analiz süreci, 161 tez'in Excel formatında veri tabanına aktarılmasıyla başlamıştır. Tezlerin her biri, yıl, üniversite, enstitü, Türkçe alanı, tez türü gibi kategorilere göre kodlanmış ve sıralanmıştır. Ardından bu veriler SPSS 22.0 yazılımına aktarılmış ve analiz edilmiştir.

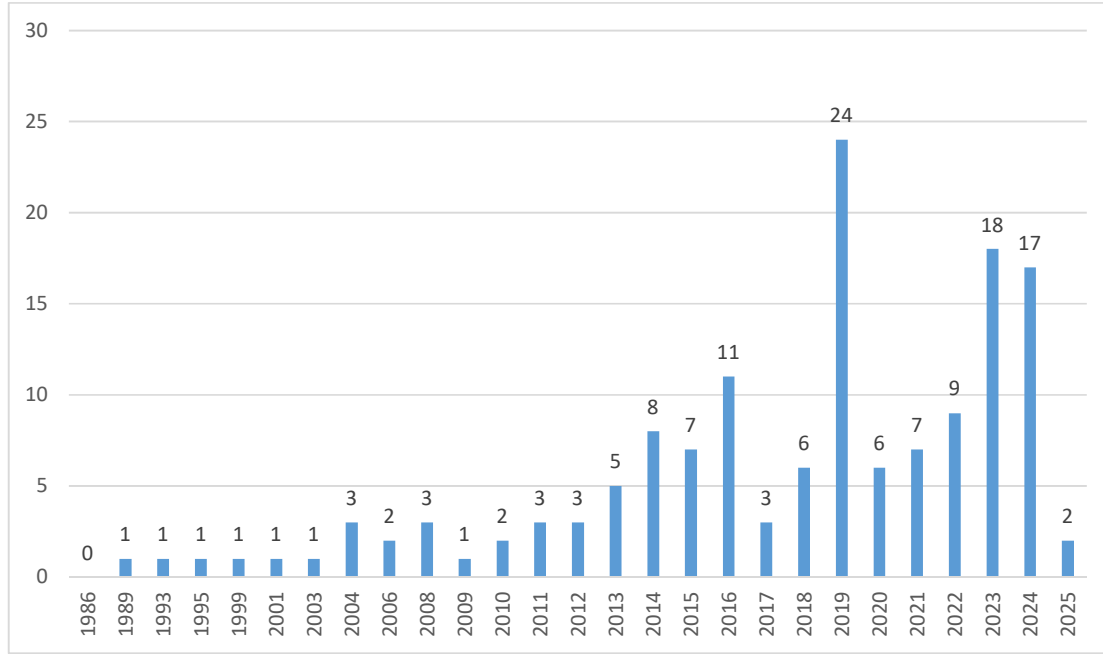
Bu çalışmada şu analiz türleri gerçekleştirilmiştir:

- **Yıllara Göre Dağılım:** Tezlerin yıllara göre dağılımı, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki akademik üretimin zaman içinde nasıl değiştiğini göstermek amacıyla analiz edilmiştir. Yıl bazında yapılan tez sayıları hesaplanarak, belirli dönemlerdeki araştırma yoğunluğu ve alandaki trendler belirlenmiştir.
- **Üniversitelere Göre Dağılım:** Tezlerin hangi üniversiteler tarafından gerçekleştirildiği incelenmiştir. Bu analiz, alandaki akademik üretimin hangi üniversitelerde yoğunlaştığını ortaya koymakta ve üniversiteler arası araştırma etkinliklerini karşılaştırma imkânı sağlamaktadır.
- **Enstitülere Göre Dağılım:** Tezlerin hangi enstitülerde hazırlandığı incelenmiştir. Bu analiz, araştırmaların hangi akademik birimler aracılığıyla gerçekleştirildiğini ve enstitü bazında alana katkı sağlayan kurumları belirlemektedir.
- **Anabilim Dalına Göre Dağılım:** Tezlerin hangi anabilim dallarına ait olduğuna göre dağılımı yapılmıştır. Bu analiz, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki tezlerin hangi dilbilimsel konulara yoğunlaştığını ve hangi konuların daha fazla ilgi gördüğünü ortaya koymaktadır.
- **Türkçe Alanlarına Göre Dağılım:** Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan tezlerin hangi tarihî Türk lehçelerine odaklandığı incelenmiştir. Bu analiz, belirli lehçelere yönelik akademik eğilimleri ve bu dillerin akademiadaki temsil oranlarını göstermektedir.
- **Tez Türüne Göre Dağılım:** Yüksek lisans ve doktora tezlerinin türlerine göre dağılımı yapılmıştır. Bu, alanda yapılan araştırmaların hangi akademik seviyelerde yoğunlaştığını anlamaya yönelik bir analizdir.
- **Konu Başlıklarına Göre Dağılım:** Tezlerin konu başlıkları üzerinden yapılan dağılım, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki araştırmaların hangi tematik alanlara yoğunlaştığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma, alandaki akademik eğilimleri ve boşlukları tespit etmeye yardımcı olmaktadır.

Elde edilen veriler, Microsoft Excel programına kodlanmış, ardından SPSS 26.0 programında yüzde ve frekans analizlerine tabi tutularak, tablo ve grafiklere dönüştürülmüştür.

Bulgular

Bu bölümde, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılmış lisansüstü tezlerin sistematiik literatür sonuçları detaylı bir şekilde sunulacaktır. Veriler, yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, Türkçe alanlarına ve tez türlerine göre çeşitli kategorilerde incelenmiş olup, bu kategorilerde elde edilen bulguların analiz edilmesiyle Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki akademik eğilimler, araştırma yoğunluğu ve dilsel gelişim süreçleri hakkında kapsamlı bir genel bakış ortaya koyulmuştur.

Grafik 1: Eski Türk Dili Anabilim Dalı Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Yıllarına Göre Dağılımı

Grafik 1’de yer alan verilere göre, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, araştırmaların özellikle son on yılda belirgin şekilde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. 1986 yılından itibaren başlayan tez üretimi, ilk yıllarda oldukça sınırlı kalmış; 1986, 1989, 1993, 1995, 1999, 2001 ve 2003 yıllarında yalnızca birer tez yapılmıştır. Bu dönem, alanın kurumsallaşma sürecinde olduğunu ve akademik ilgilinin henüz sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir.

2000’li yılların ortasından itibaren tez sayısında yavaş fakat istikrarlı bir artış gözlemlenmektedir. 2013–2016 arası dönemde her yıl yapılan tez sayısının artması, bu alandaki akademik farkındalığın ve lisansüstü programların çeşitliliğinin arttığına işaret etmektedir. 2019 yılı ise 24 teze en fazla üretimin yapıldığı yıl olarak öne çıkmaktadır; bu sayı toplam tezlerin %14.91’ine karşılık gelmektedir. Bu yılın hemen ardından gelen 2023 (%11.18) ve 2024 (%10.56) yılları da yüksek oranlarla dikkat çekmektedir.

Son dört yıla (2021–2024) ait toplam tez sayısının 51 olması (%31.67), alanın güncel akademik gündemdeki yerini koruduğunu ve araştırmacılar tarafından yoğun biçimde çalışıldığını göstermektedir. Bu eğilim, hem alan uzmanlarının sayısındaki artışı hem de üniversitelerin bu alana verdiği desteği yansıtmaktadır.

Diğer yandan, özellikle 1986–2006 yılları arasında yıllık üretim genellikle bir ila iki tezle sınırlı kalmıştır. Bu durum, Eski Türk Dili anabilim dalında yapılan çalışmalar ilk dönemlerde daha çok bireysel ilgiyle sürdürülen bir araştırma alanı olduğunu; kurumsal destek, kadro yapısı ve kaynak erişimi gibi unsurların etkisiyle zamanla daha üretken bir yapıya kavuştuğunu göstermektedir.

Genel değerlendirmeye, yıllara göre dağılım incelendiğinde, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü çalışmaların artış eğilimi gösterdiği ve bu eğilimin özellikle 2010 sonrası dönemde daha da ivmelendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, hem dilin tarihsel katmanlarına yönelik akademik merakın sürdüğünü hem de bu alanda yürütülen programların sayıca ve nitelikçe geliştiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 1: Eski Türk Dili Anabilim Dalı Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Sıra	Üniversite	Tez Sayısı	Yüzde (%)
1	Marmara Üniversitesi	20	12.42
2	Erciyes Üniversitesi	17	10.56
3	Gazi Üniversitesi	12	7.45
4	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	10	6.21
5	İstanbul Üniversitesi	9	5.59
6	Akdeniz Üniversitesi	6	3.73
7	Selçuk Üniversitesi	5	3.11
8	Çankırı Karatekin Üniversitesi	5	3.11
9	Gaziantep Üniversitesi	5	3.11
10	Ankara Üniversitesi	5	3.11
11	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	3.11
12	Ege Üniversitesi	4	2.48
13	Çukurova Üniversitesi	4	2.48
14	Trakya Üniversitesi	3	1.86
15	Ordu Üniversitesi	3	1.86
16	Yıldız Teknik Üniversitesi	3	1.86
17	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	3	1.86
18	Atatürk Üniversitesi	2	1.24
19	Dicle Üniversitesi	2	1.24
20	Uşak Üniversitesi	2	1.24
21	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2	1.24
22	Fırat Üniversitesi	2	1.24
23	Pamukkale Üniversitesi	2	1.24
24	Sakarya Üniversitesi	2	1.24
25	Harran Üniversitesi	2	1.24
26	Hacettepe Üniversitesi	2	1.24
27	Çanakkale Üniversitesi	2	1.24
28	Sinop Üniversitesi	2	1.24
29	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	2	1.24

30	İstanbul Kültür Üniversitesi	1	0.62
31	Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	0.62
32	Ardahan Üniversitesi	1	0.62
33	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	0.62
34	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	1	0.62
35	Kafkas Üniversitesi	1	0.62
36	Giresun Üniversitesi	1	0.62
37	Bartın Üniversitesi	1	0.62
38	Osmaniye Korkut Ana Üniversitesi	1	0.62
39	Hitit Üniversitesi	1	0.62
40	Yozgat Bozok Üniversitesi	1	0.62
41	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	0.62
42	Dumlupınar Üniversitesi	1	0.62
43	Kırıkkale Üniversitesi	1	0.62
44	İstanbul Arel Üniversitesi	1	0.62
45	Çağ Üniversitesi	1	0.62
TOPLAM		161	100.00

Tablo 1'e göre, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde, en fazla tezin Marmara Üniversitesi'nde gerçekleştirildiği görülmektedir. Toplam 161 tez içerisinde 20'si bu üniversitede yapılmış olup, bu oran %12.42'ye tekabül etmektedir. Marmara Üniversitesi'ni sırasıyla Erciyes Üniversitesi (%10.56), Gazi Üniversitesi (%7.45), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (%6.21) ve İstanbul Üniversitesi (%5.59) takip etmektedir. Bu üniversitelerin alanla ilgili akademik kadro yapısı, program çeşitliliği ve Eski Türk Dili anabilim dalına yönelik bilimsel birikimleri göz önünde bulundurulduğunda, alana katkı düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Listenin orta sıralarında yer alan üniversiteler arasında Akdeniz, Selçuk, Çankırı Karatekin, Gaziantep, Ankara ve Ondokuz Mayıs üniversiteleri %3.11 oranla eşit tez sayısına sahiptir. Bu durum, Anadolu'daki farklı üniversitelerin de Eski Türk Dili anabilim dalı çalışmalarına katkı sağladığını göstermektedir. Ege ve Çukurova üniversiteleri ise %2.48 oran ile bu grubu takip etmektedir. Trakya, Ordu, Yıldız Teknik ve Eskişehir Osmangazi üniversiteleri de %1.86 oranla dikkat çeken diğer kurumlar arasında yer almaktadır.

Tez dağılımının alt sıralarında yer alan 28 üniversitede ise sadece birer tez çalışmasının yapıldığı görülmektedir. Bu üniversitelerden bazıları, örneğin Hitit, Kafkas veya Ardahan Üniversiteleri, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yeni çalışmalar başlatmış olabilir ya da sınırlı akademik kadroya sahip olmaları nedeniyle sınırlı sayıda tez üretmiş olabilirler.

Genel olarak bakıldığında, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yürütülen lisansüstü çalışmaların hem köklü hem de farklı bölgelere dağılmış üniversiteler aracılığıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, alana olan ilginin ülke geneline yayıldığını ve akademik çeşitliliğin sağlandığını göstermektedir.

Tablo 2: Eski Türk Dili Anabilim Dalı Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Sıra	Enstitü	Tez Sayısı	Yüzde (%)
1	Sosyal Bilimler Enstitüsü	123	77.36
2	Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	22	13.84
3	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	14	8.81
	TOPLAM	159	100.00

Tablo 2’de yer alan bulgular, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki lisansüstü tez çalışmalarının büyük çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsü çatısı altında yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Toplam 159 tezin %77.36’sı bu enstitüde tamamlanmıştır. Bu oran, Türkiye’deki birçok üniversitenin dil, edebiyat ve tarih gibi sosyal bilimler disiplinlerini esas alan yüksek lisans ve doktora programlarını ağırlıklı olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürüttüğünü göstermektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü’nü, %13.84’lük pay ile Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü izlemektedir. Bu oran, belirli üniversitelerde Eski Türk Dili anabilim dalı çalışmalarının daha uzmanlaşmış ve tematik olarak odaklanmış araştırma birimleri aracılığıyla yürütüldüğüne işaret etmektedir. Özellikle klasik dönem Türk dili ve tarihiyle ilgilenen akademik çevrelerin Türkiyat enstitülerinde yoğunlaştığı bilinmektedir.

Listenin üçüncü sırasında yer alan Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ise %8.81 oranında bir katkı sağlamıştır. Bu sonuç, son yıllarda üniversitelerdeki enstitülerin tek çatı altında toplanma eğilimini araştırma göstermektedir.

Bu dağılım, Türkiye’deki enstitü yapılanmalarının ve bu yapıların alanla kurduğu ilişki biçimlerinin farklılık arz ettiğini, ancak Eski Türk Dili anabilim dalı ye yönelik akademik ilginin çeşitli kurumsal çerçeveler içerisinde sürdüğünü ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Eski Türk Dili Anabilim Dalı Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Sıra	Anabilim Dalı	Tez Sayısı	Yüzde (%)
1	Türk Dili ve Edebiyatı	149	95.51
2	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	2	1.28
3	Türk Dili	1	0.64
4	Türk Dili ve Lehçeleri	1	0.64
5	Temel İslam Bilimleri	1	0.64
	TOPLAM	156	100.00

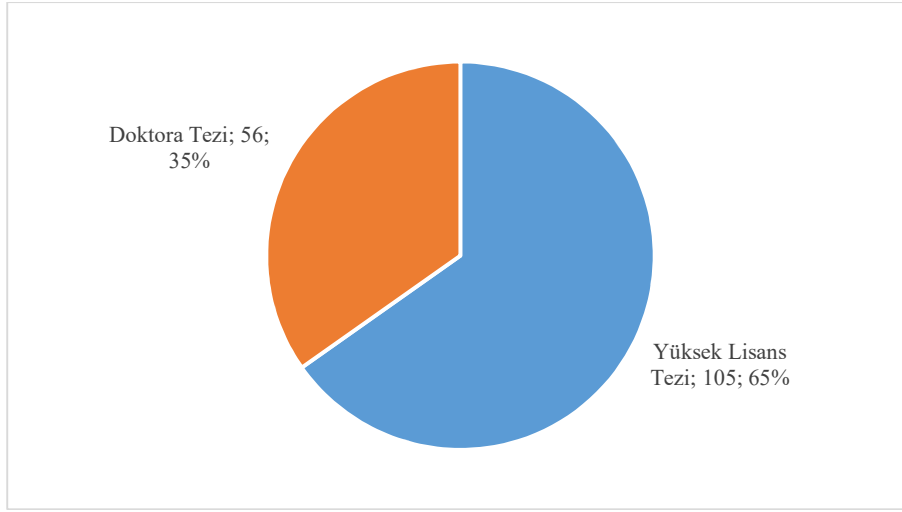
Tablo 3’teki veriler incelendiğinde, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının büyük ölçüde Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı bünyesinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Toplam 156 tezin %95.51’i bu anabilim dalına aittir. Bu oran, Eski Türkçenin tarihsel dil bilimi, metin çözümleme ve edebî miras odaklı çalışmalara dayalı bir araştırma alanı olması nedeniyle, Türk Dili ve Edebiyatı disipliniyle doğrudan ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Listenin devamında yer alan Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları (%1.28), Türk Dili (%0.64) ve Türk Dili ve Lehçeleri (%0.64) anabilim dallarında çok az sayıda tez yapıldığı dikkat çekmektedir. Bu alanlarda yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalar, genellikle Eski Türkçeyle ilişkili karşılaştırmalı dil

çözümlemelerine veya dil tarihine dair özgün yaklaşımlara dayanmaktadır.

Diğer yandan, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı'nda yapılmış bir adet tez (%0.64) bulunması, disiplinler arası bir yaklaşımın örneğini teşkil etmektedir. Bu tür çalışmalar, Eski Türkçede kaleme alınmış dini metinler üzerinden yürütülen analizlere veya metin tahkikine dayalı olabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, anabilim dallarının dağılımı, Eski Türk Dili anabilim dalı çalışmalarının akademik olarak büyük ölçüde edebiyat ve dil bilim temelli bir ekseninde konumlandığını; diğer disiplinlerin ise daha sınırlı katkılar sunduğunu göstermektedir. Bu durum, akademik planlamalarda ve disiplinler arası araştırmalarda Eski Türkçe'ye yönelik daha geniş bir perspektif geliştirilmesinin faydalı olabileceğine işaret etmektedir

Grafik 2: Eski Türk Dili Anabilim Dalı Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 2'de yer alan verilere göre, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılmış lisansüstü tezlerin türleri incelendiğinde, çalışmaların büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu görülmektedir. Toplam 161 tezin %65.22'si yüksek lisans, %34.78'i ise doktora düzeyindedir. Bu durum, alanın öncelikle yüksek lisans düzeyinde akademik ilgi gördüğünü ve araştırmacıların bu alandaki çalışmalarına lisansüstü eğitimin ilk aşamasında başladıklarını göstermektedir.

Yüksek lisans tezlerinin sayıca fazla olması, Eski Türk Dili anabilim dalı alanının birçok üniversitede mevcut olan Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dallarında tez konularına dahil edildiğini ve öğrenci sayısının bu düzeyde daha yoğun olduğunu göstermektedir. Doktora tezlerinin daha sınırlı sayıda olması ise, bu alandaki uzmanlaşma sürecinin daha seçici ve uzun vadeli bir akademik gelişim gerektirdiğine işaret etmektedir.

Ancak %34.78 oranındaki doktora tezi oranı, bu alanın lisansüstü araştırma süreçlerinde yalnızca bir geçiş alanı değil, aynı zamanda derinlemesine akademik inceleme ve uzmanlık alanı olarak da değerlendirildiğini göstermektedir. Doktora tezlerinin varlığı, Eski Türkçeye ilişkin özgün metin analizleri, tarihsel dil çözümlemeleri ve karşılaştırmalı çalışmaların daha ileri düzeyde yürütüldüğüne işaret etmektedir.

Bu bağlamda, tez türlerinin dağılımı hem Eski Türkçeye duyulan akademik ilginin sürekliliğini hem de

bu ilginin ileri düzeyde bilimsel katkılarla desteklenmeye devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4: Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılmış lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı

Sıra	Kategori	Tez Sayısı	Yüzde (%)
1	Dilbilimsel Çözümleme	86	53.42
2	Anlam ve Söz Varlığı	31	19.25
3	Karşılaştırmalı Dil İncelemeleri	24	14.91
4	Sözcük Türleri	12	7.45
5	Kaynak Araştırması	1	0.62
	TOPLAM	161	100.00

Tablo 4’te yer alan bulgular, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tezlerin büyük ölçüde dilbilimsel çözümlemelere odaklandığını göstermektedir. Toplam 161 tezin %53.42’si dilbilimsel çözümleme kategorisinde yer almakta olup, bu durum, Eski Türkçenin dil yapısının, gramer özelliklerinin ve tarihsel gelişiminin analiz edildiği tez çalışmalarının alanda baskın olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür çalışmalar, özellikle morfolojik, sentaktik ve fonolojik çözümlemeleri kapsamakta; Eski Türkçenin yapısal sistematliğini anlamaya yönelik teorik yaklaşımları içermektedir.

İkinci sırada yer alan “Anlam ve Söz Varlığı” başlığı altında toplanan tezler, %19.25’lik oranla dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar genellikle Eski Türkçede kullanılan kelime hazinesi, sözlük oluşturma çalışmaları ve kavramsal yapıların anlamsal incelenmesine yöneliktir. Bu alan, söz varlığının tarihsel değişimi ve kültürel yansımaları açısından önemli bir katkı sunmaktadır.

“Karşılaştırmalı Dil İncelemeleri” başlığı altında değerlendirilen tezler ise %14.91’lik bir oranla üçüncü sırada yer almaktadır. Bu çalışmalar, Eski Türkçeyi farklı dönemler, lehçeler veya dillerle karşılaştırmalı olarak ele alan araştırmaları kapsamaktadır. Karşılaştırmalı çalışmalar, Eski Türkçenin hem iç dinamiklerini hem de dış etkileşimlerini anlamada önemli veriler sunmaktadır.

“Sözcük Türleri” kategorisinde yer alan %7.45 oranındaki tezler, fiil, isim, sıfat gibi kelime türlerine odaklanan incelemeleri içermektedir. Bu çalışmalar, sözcük türlerinin biçimsel ve işlevsel özelliklerini ortaya koyarak, Eski Türkçedeki dil işleyişine dair ayrıntılı bilgiler sağlamaktadır.

Son olarak, sadece bir teze temsil edilen “Kaynak Araştırması” başlığı, Eski Türkçeye dair birincil ya da ikincil kaynakların derlenmesi, değerlendirilmesi veya metin tahkiki gibi daha çok bibliyografik ve dokümantasyon temelli çalışmaları içermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, konu dağılımı, Eski Türkçeye yönelik lisansüstü çalışmaların çoğunlukla dil çözümlemesi odaklı yürütüldüğünü; ancak söz varlığı, karşılaştırmalı dil bilimi ve sözcük türleri gibi alanların da kayda değer bir çeşitlilik sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, alandaki araştırmaların hem mikro düzeyde dil yapılarına hem de makro düzeyde tarihsel ve karşılaştırmalı perspektiflere dayandığını göstermektedir.

Tablo 5: Eski Türk Dili Anabilim Dalı Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Türkçe Alanlarına Göre Dağılımı

Sıra	Türkçe Alanı	Tez Sayısı	Yüzde (%)
1	Kıpçak Türkçesi	46	28.57
2	Çağatay Türkçesi	37	22.98

3	Doğu Türkçesi	37	22.98
4	Harezmi Türkçesi	21	13.04
5	Karahanlı Türkçesi	18	11.18
6	Orhun Türkçesi	2	1.24
	TOPLAM	161	100.00

Tablo 5 incelendiğinde, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki lisansüstü tezlerin belirli tarihî Türk lehçelerine odaklandığı ve bu dağılımın oldukça dengeli fakat belirli alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. En fazla tez çalışması %28.57 oranıyla Kıpçak Türkçesi üzerine yapılmıştır. Bu oran, Kıpçak Türkçesinin hem geniş bir coğrafyada kullanılmış olması hem de çeşitli yazılı kaynaklarla temsil edilmesi sayesinde araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edildiğini göstermektedir. Kıpçak Türkçesi, özellikle Memlûk sahası metinleri, Codex Cumanicus gibi kaynaklarla araştırma potansiyeli yüksek bir sahadır.

Çağatay Türkçesi ve Doğu Türkçesi, eşit sayıda tezle (%22.98) ikinci sırada yer almakta ve her biri 37 çalışmayla temsil edilmektedir. Çağatay Türkçesi, klasik dönem Türk edebiyatının önemli bir taşıyıcısı olması açısından dikkat çekerken; Doğu Türkçesi, genel olarak Karahanlı, Harezmi ve Çağatay dönemlerinin öncesini ve geçiş dönemlerini içeren geniş bir dil katmanına işaret etmektedir. Bu iki alanın yoğun ilgi görmesi, metinsel zenginliğin ve tarihsel önemlerinin akademik çevrelerde fark edilmiş olduğunu göstermektedir.

Harezmi Türkçesi, %13.04'lük payla dördüncü sırada yer almakta ve özellikle geçiş dönemi özellikleri taşıyan diliyle dilbilimsel çözümlemelere zemin oluşturmaktadır. Karahanlı Türkçesi ise %11.18 oranında çalışmaya konu olmuştur. Kutadgu Bilig, Atabetü'l-Hakayık gibi temel metinler üzerinden yürütülen bu çalışmalar, Türk yazı dilinin erken dönemlerine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Son olarak, Orhun Türkçesi, yalnızca iki tezle temsil edilmiştir (%1.24). Bu oran, şaşırtıcı gibi görünse de Orhun Yazıtları gibi metinlerin lisans düzeyinde sıkça işlenmesine rağmen, lisansüstü düzeyde sınırlı sayıda çalışmaya konu edildiğini göstermektedir. Bunun nedeni, yazıt metinlerinin sınırlı sayıda olması ve daha çok tarihî kaynak olarak incelenmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, tezlerin büyük bir kısmının XIII.–XVI. yüzyıllar arasındaki yazı dillerine odaklandığı ve özellikle Kıpçak, Çağatay ve Doğu Türkçesi gibi dönemlerin, metin çeşitliliği ve çözümleme imkanları nedeniyle araştırmacılar tarafından daha yoğun biçimde çalışıldığı görülmektedir. Bu dağılım, tarihî Türk dillerinin akademik araştırmalarda nasıl konumlandığını göstermesi açısından önemlidir ve ileride yürütülecek karşılaştırmalı çalışmalar için yönlendirici niteliktedir.

Sonuç

Bu çalışma, 1986–2025 yılları arasında Türkiye’de yapılan Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki lisansüstü tezler sistematik literatür taraması ile incelenerek alanın akademik üretim düzeyini, eğilimlerini ve coğrafi-tematik dağılımlarını incelemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, Eski Türk Dili anabilim dalı dil bilimi çalışmalarının zaman içinde nasıl şekillendiğini, hangi lehçelerin daha fazla ilgi gördüğünü ve araştırmaların hangi akademik birimlere ait olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın en önemli bulgularından biri, Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki tezlerin büyük çoğunluğunun Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalında yoğunlaştığıdır. Bu durum, Eski Türk Dili

anabilim dalı çalışmalarının en çok tercih edilen akademik disiplini Türk dili ve edebiyatının bir parçası olarak geliştiğini ve daha çok yüksek lisans düzeyinde akademik üretimin gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Kıpçak Türkçesi, Çağatay Türkçesi ve Doğu Türkçesi gibi dilsel lehçeler, tezlerin büyük çoğunluğunda çalışılmış ve bu lehçelere yönelik akademik ilgi belirgin şekilde artmıştır. Özellikle 2019 ve sonrasındaki yıllarda, Kıpçak Türkçesi üzerine yapılan tez sayısındaki artış dikkat çekicidir.

Yıllara göre dağılımda, tez üretiminin 2010 sonrası dönemde ivme kazandığı ve özellikle 2019 yılında zirveye ulaştığı gözlemlenmiştir. Bu, Eski Türk Dili anabilim dalı çalışmalarının Türkiye'deki üniversitelerde daha fazla ilgi görmeye başladığını ve akademik ortamda bu alana olan taleplerin arttığını göstermektedir. Ayrıca, son yıllarda tezlerin hem lisansüstü eğitim düzeyinde hem de doktora seviyesinde yoğunlaştığı, Sosyal Bilimler Enstitüsü gibi akademik birimlerin bu çalışmalara öncülük ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kavramsal açıdan, çalışma boyunca ele alınan Orhun Türkçesi, Karahanlı Türkçesi, Harezmi Türkçesi, Çağatay Türkçesi, Kıpçak Türkçesi ve Doğu Türkçesi gibi yazı dillerinin her biri, farklı coğrafyalarda ve tarihî bağlamlarda geliştirilmiş dil formlarını yansıtmaktadır. Çalışma, bu lehçeler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyarak, Türk dilinin evrimi hakkında kapsamlı bir kavramsal çerçeve sunmuştur. Ayrıca, dilin tarihsel gelişim sürecine ışık tutarak, dilbilimsel çözümlemeler ve karşılaştırmalı çalışmalar için gelecekteki araştırmalara yol gösterici bir temel oluşturmuştur.

Elde edilen bulgular, Eski Türk Dili anabilim dalı alanının hem tarihsel derinliğini hem de günümüzdeki bilimsel üretim kapasitesini gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte, bu alandaki akademik çalışmaların, daha fazla disiplinlerarası işbirliği ile zenginleşebileceği ve özellikle Türk Dili ve Edebiyatı dışındaki anabilim dallarında da ilgi görebileceği söylenebilir. Kaynak araştırması, dilbilimsel çözümleme gibi tematik alanlarda daha fazla çalışma yapılması gerektiği, ayrıca bazı eski Türk lehçelerinin akademik çevrelerde yeterince temsil edilmediği tespit edilmiştir.

Çalışmanın literatüre katkısı büyük ölçüde, Eski Türk Dili anabilim dalı üzerine yapılmış tezlerin daha önce kapsamlı bir şekilde ele alınmamış olmasıdır. Bu analiz, alandaki teorik boşlukları belirlemenin yanı sıra, gelecekte yapılacak araştırmalar için bir yol haritası sunmaktadır. Ayrıca, Türkçe alanında yapılmış lisansüstü tezlerin eğilimlerini belirlemek, öğrenciler ve akademisyenler için araştırma konuları ve metodolojileri açısından faydalı olacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma Eski Türk Dili anabilim dalı alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi ve akademik alandaki mevcut durumu gözler önüne sermesi açısından önemli bir adım olmuştur. Alanın akademik anlamda daha da gelişebilmesi için, yeni tezler ve araştırmaların hem bireysel hem de disiplinlerarası bir bakış açısıyla yapılması gerektiği vurgulanabilir. Bu çalışma, hem Eski Türk Dili anabilim dalı araştırmaları hem de Türk dili tarihi üzerine gelecekte yapılacak daha detaylı incelemeler için sağlam bir zemin hazırlamaktadır.

Bu çalışmanın bulgularına dayanarak, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılan lisansüstü tezlere ilişkin aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

Eski Türkçe dil çalışmaları, dilbilimsel çözümlemelerin yanı sıra tarih, edebiyat, felsefe ve sosyoloji gibi diğer sosyal bilim disiplinleriyle de bağlantı kurarak zenginleştirilebilir. Özellikle, İslam öncesi Türk tarihi ile ilgili derinlemesine analizlerin yapılabilmesi için, Eski Türk Dili anabilim dalı araştırmalarının daha fazla tarihsel ve kültürel bağlamda ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, disiplinlerarası

işbirliklerinin arttırılması, bu alanda yapılacak yeni araştırmalara önemli katkı sağlayacaktır.

Araştırmaların büyük bir kısmı, Kıpçak Türkçesi, Çağatay Türkçesi ve Doğu Türkçesi gibi dilsel alanlarda yoğunlaşmaktadır. Ancak Harezmi Türkçesi ve Orhun Türkçesi gibi lehçelere dair yapılan tez sayısının az olduğu gözlemlenmiştir. Bu yüzden, daha fazla karşılaştırmalı dil çalışmaları yapılarak, özellikle bu lehçelere dair derinlemesine çözümlemeler ve kapsamlı sözlük çalışmalarının teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, Orhun Yazıtları ve Kutadgu Bilig gibi metinlerin daha fazla dilsel açıdan incelenmesi, dilin tarihî evrimine dair önemli katkılar sağlayacaktır.

Çalışmanın bulgularından bir diğer önemli çıkarım, Eski Türkçe metinlerine yönelik kullanılan metodolojilerin genellikle dilbilimsel çözümlemeye dayalı olmasıdır. Bunun yanı sıra, metin madenciliği, yapay zeka ve dijital dil işleme gibi yenilikçi metodolojilerin kullanımı, metin analizlerini hızlandırabilir ve daha geniş bir veri seti üzerinde çalışılmasına olanak tanıyabilir. Bu tür metodolojik yenilikler, Eski Türk Dili anabilim dalı çalışmaları için yeni bakış açıları kazandırabilir.

Bu çalışma, Eski Türk Dili anabilim dalı alanında yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımını incelemiş ve 2019 sonrası büyük bir artış gözlemlenmiştir. Ancak, Türk dilinin sosyal işlevi, eski Türk kültürleri ve Türkçe'nin edebî evrimi gibi konulara dair araştırma sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Türk dilinin kültürel ve edebî bağlamda daha geniş bir şekilde ele alınması, bu alanda yapılacak yeni tezlere yön verebilir. Ayrıca, bu dilin günümüzdeki konuşma diline etkisi ve Türk dili araştırmalarındaki modern gelişmeler de gelecekteki araştırmalara dahil edilebilir.

Çalışmada yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezlerine göre çok daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu, Eski Türk Dili anabilim dalı çalışmalarının çoğunlukla daha başlangıç seviyesindeki araştırmalarla sınırlı kaldığını gösteriyor. Gelecek yıllarda doktoralı tezlerin arttırılması için üniversitelerin daha fazla akademik kadro sağlaması, araştırma olanakları yaratması ve daha derinlemesine akademik çalışmalar yapmaya teşvik etmeleri önemlidir. Ayrıca, yüksek lisans düzeyinde de tezlerin kapsamı arttırılmalı ve daha spesifik konulara yönelik tezlerin yazılması teşvik edilmelidir.

Eski Türkçe metinlerine dair yapılan araştırmalarda kaynaklara erişim genellikle sınırlıdır. Eski Türk Dili anabilim dalı yazılı metinler üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlayacak dijital arşivlerin oluşturulması, açık erişim politikalarının benimsenmesi, kapsamlı veri tabanları ve dijital sözlükler gibi projeler, alandaki akademik çalışmaları daha erişilebilir hale getirecektir. Üniversitelerin ve araştırma kurumlarının bu tür dijital projelere yatırım yapması, araştırmacıların daha geniş bir kaynak yelpazesinde çalışmalar yapmalarına olanak sağlayacaktır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre, özellikle Orhun Türkçesi ve Harezmi Türkçesi gibi dönemlere yönelik araştırmaların sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu dilsel dönemlere dair daha fazla metin tabanlı çalışma, karşılaştırmalı analizler ve dijitalleştirilmiş metin incelemeleri yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, bu dönemin edebî eserleri ve kültürel bağlamları üzerine yapılacak derinlemesine araştırmalar, bu alandaki bilgi birikimini büyük ölçüde arttıracaktır.

Kaynakça

- Akar, A. (2005). *Türk dili tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Arslan, M., & Yılmaz, S. (2021). Türkoloji alanında yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 85–102.
- Aydın, G. (2017). *Türkiye'de 2002–2017 yılları arasında öğretim liderliği üzerine yapılmış çalışmaların değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Clauson, G. (1981). *An etymological dictionary of pre-thirteenth-century Turkish: Index* (Vol. II). *Studia Uralo-Altaica*, 15, 1.
- Ercilasun, A. B. (2004). *Başlangıcından günümüze Türk dili*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, M. (1986). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kalsın, Ş. (2013). *Harezmi Türkçesi grameri–İsim*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Korkmaz, Z. (1995). *Türk dili tarihi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Özönder, S. B. (2002). Türk dilinin tarihî dönemleri üzerine birkaç söz. *Türkbilig*, (3), 203–210.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Malden, MA: Blackwell.
- Tekin, T. (2000a). *Eski Türkçe*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, T. (2000b). *Orhon Türkçesi grameri* (Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi No. 9). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tekin, T. (2014). *Orhon Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Timurtaş, F. K. (1994). *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.